УДК 378.14:373.211

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бочарова Н.В., директор
Краснокутський заклад дошкільної освіти (ясла-садок) № 3;
Горяїнова В.В., директор
Комунальний заклад «Заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №420
Харківської міської ради»
Савченко Л. Л., к.п.н., доцент
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

На сучасному етапі розбудови української держави педагогічна діяльність належить до найбільш значущих професій за складністю й відповідальністю. Педагог має сформувати в наймолодших поколінь ціннісні координати життєдіяльності, а в часи кардинальних економічних, політичних та соціальних змін, для яких, поряд із позитивними тенденціями, характерні ціннісний шок, втрата ціннісних орієнтирів, проблема набуває особливої ваги. Велика відповідальність покладається на вихователя закладу дошкільної освіти, адже він закладає основи ціннісної картини світу в дітей. І саме з цим пов'язана потреба якісної підготовки педагога – майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти [5].

Отримані знання під час теоретичної підготовки допомагають у практиці створювати систему засобів та прийомів для досягнення професійної мети, швидко орієнтуватися в нових ситуаціях, планувати свою діяльність, оцінювати її результативність.

У сучасних умовах необхідно глибоко продумана, злагоджена система взаємодії педагогічної теорії та практики.

Проблема взаємозв’язку теорії і практики багатоаспектна і розкривається в наукових дослідженнях із позицій діалектики, методики навчання, теорії розвитку особистості, психології і фізіології. На наш погляд, важливий фізіологічний аспект, відображений у дослідженнях.

У сучасних умовах особливу загостреність та актуальність набули у галузі педагогічної теорії та практики два завдання: підвищити якість наукових досліджень, їх теоретичний рівень, посилити їх направленість на розробку проблем, важливих для прискорення економічного, соціального та науково-технічного прогресу; інтенсифікувати впровадження рекомендацій педагогічної науки та досягнення досвіду у практику і на цій основі підвищення рівня науковопедагогічної культури викладача, забезпечити високу якість учбово-виховної діяльності вищої школи [2].

Вивченням професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти було присвячено багато наукових досліджень, зокрема: процес готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності та особливості організації професійно-педагогічної підготовки (Н. Абашкіна, О. Браславська, А. Грітченко, І. Зязюн, В. Коваль, О. Комар, В. Кузь, А. Ліненко, М. Мартинюк, Є. Починок, С. Сисоєва, С. Совгіра, Т. Танько, С. Ткачук, Л. Хомич, С. Шандарук, Т. Яцула та ін.). О. Абдулліна, Н. Білоус, О. Богініч В. Ніколіна, Л. Рибалко, О. Семеног та інші вважають педагогічну практику «містком» між теоретичною підготовкою і майбутньою професійною діяльністю майбутніх вихователів; О. Лисенко визначає педагогічну практику мотивацією до майбутньої діяльності; Ф. Гоноболіна, Е. Гришина Н. Кузьміна, В. Сластьоніна, О. Щербакова досліджували питання впливу практики на формування особистості педагога; І. Гриньова, В. Євдокимова Г. Коджаспірова, В. Лозава, Т. Троцко визначали проблеми організації та проведення педагогічної практики.

Питання про взаємодію теорії та практики завжди хвилювало діячів педагогічних наук (Ю. Бабанського, М. Кондакова, А. Хріпкової, А. Арсеньєва, Г. Костюка та інших діячів). Його актуальність пояснюється не тільки розвитком педагогіки як відносно самостійної галузі наукового знання. Нові вимоги до теорії та практики зумовлені широкими соціальними процесами, характеризуючими розвитком нашого суспільства у цілому, його економіку, культуру, науку, техніку.

Одне з актуальних завдань сучасної педагогіки – розробити системи навчання, які забезпечували б повноцінний розвиток особистості на всіх щаблях системи неперервної освіти. Виконати це завдання можна завдяки створенню активного навчального середовища, а це вимагає зміни функцій викладача, розвинутого психолого-педагогічного й науково-методологічного забезпечення для професійного становлення майбутнього фахівця.

У психолого-педагогічній літературі професійний аспект якості знань висвітлено недостатньо, тоді як проблема якості навчання й підготовки майбутнього педагога вимагає орієнтувати освітній процес на формування його готовності до практичної професійно-педагогічної діяльності. Такої думки додержуються І. Зязюн, Н. Ничкало, С. Сисоєва, О. Кульчицька та ін. [3], а також ті науковці, які розвивають концепції інноваційної освіти в професійній підготовці педагога (В. Орлов, О. Пєхота, О. Шестопалюк, О. Щербак та ін. [3]). Усі вони фундаментальними засадами розвитку професійної освіти справедливо вважають нову філософію освіти як науки про людину.

Досліджувала нами проблема взаємозв'язку теорій і практики вищої освіти є основною для побудови навчального процесу в закладах освіти. Вона передбачає не лише кількісне визначення складових процесу навчання, але і їх значення у забезпеченні якості професійних знань і вмінь майбутніх фахівців.

Педагогічна практика – найбільш ефективна форма підготовки майбутнього вихователя до професійної діяльності, провідна ланка в системіоволодіння майбутнім фахівцем професійними уміннями та навичками. Під час практики здобувач освіти глибоко і повно осмислює вікові й індивідуальнопсихологічні особливості дітей раннього та дошкільного віку та формує власні, особистісні якості, характер; цілеспрямованість, організаторські здібності, витримку, такт, уміння будувати взаємостосунки з дітьми та батьками.

Практика у системі професійної підготовки фахівців з дошкільної освіти забезпечує їхню готовність до постійного вдосконалення, професійного росту, збагачує творчий потенціал та професійну компетентність.

Основні завдання практичної підготовки майбутніх вихователів дошкільного навчального закладу полягають в: ознайомленні з проблемами педагогічної діяльності; поєднанні набутих знань із розв'язанням відповідних завдань; формуванні й розвитку професійно важливих якостей, набутті умінь і навичок, необхідних майбутнім вихователям закладу дошкільної освіти. Педагогічна практика є цілісним процесом, невіддільним від теоретичного складника системи професійної підготовки. Основними умовами її ефективності є суспільна спрямованість, теоретична обґрунтованість, навчально-виховний характер, комплексний підхід до її змісту й організації, безперервність, наступність, систематичність, послідовність її проведення при одержанні потрібного достатнього обсягу практичних знань і умінь.

Так, під час організації педагічної практики здобувачів освіти спеціальності А2 «Дошкільна освіта» у Комунальному закладі «Харківська гуманітарно-педагогічна ааадемія» Харківської обласної ради реалізовується системно-цілісний підхід, що забезпечує, з одного боку, особистісний рівень оволодіння обраною спеціальністю, з другого –

необхідні умови для формування творчої індивідуальності особистості, розвитку професійних переконань, вироблення певної поведінки педагогічної діяльності. Отже, основним акцентом в організації та проведенні педпрактики є розвиток педагогічних здібностей, умінь, реалізація творчого потенціалу кожного майбутнього фахівця в галузі дошкілля. За час навчання здобувачі освіти першого (бакалаврського) рівня проходять такі види педагогічної практики: пропедевтична практика – 2 семестр, 4 кредити (120 год.); практика з природознавства – 2 семестр, 3 кредити (90 год.); практика в групах раннього віку – 3 семестр, 4 кредити (120 год.); показові, пробні заняття та інші види діяльності з дітьми дошкільного віку – 4-6 семестр, 12 кредитів (360 год.); літня практика в ЗДО – 6 семестр, 8 кредитів (240 год.); психолого-педагогічна практика – 7 семестр, 5 семестр, 5 кредитів (150 год.); педагогічна практика «Педагогічні технології» – 7-8семестр, 6 кредитів (180 год.); переддипломна практика зі спеціальності – 8 семестр, 6 кредитів (180 год.)

Аналіз результатів практичної підготовки здобувачів освіти свідчить про те, що у процесі проходження різних видів педагогічної практики у здобувачів освіти формуються вміння: діагностувати рівні розвитку дітей, сформованості психічних процесів, різних видів діяльності; ураховувати результати діагностики в освітньо-виховній, оздоровчо-профілактичній роботі, планувати її; створювати навчально-розвивальне, предметно-ігрове, мовленнєве середовище в закладах дошкільної освіти; організовувати ігрову діяльність дітей як засіб їх розвитку та виховання; забезпечувати всебічний гармонійний розвиток дитини; здійснювати педагогічний процес у різних типах закладів дошкільної освіти; вести контроль ефективності освітнього процесу, коригувати його; проводити просвітницьку діяльність серед батьків тощо. Під час проходження переддипломної педагогічної практики здобувачі освіти набуті фахові компетентності реалізовують у практичній діяльності.

Отже, педагогічна практика у закладах дошкільної освіти є обов'язковим компонентом процесу фахової підготовки майбутніх педагогів, важливим етапом їхнього професійного зростання. Практична підготовка забезпечує встановлення безпосереднього зв'язку між теорією та практикою, оскільки в умовах реальної професійної діяльності відбувається інтеграція теоретичних знань і практичних умінь студентів, що зумовлює опанування ними відповідних компетентностей.

Література :

2. Багрій В. Проблеми взаємозв'язку теоретичної і практичної підготовки майбутніх соціальних педагогів https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c05df9f9-d525-4063-aaea-7c0cd0debb69/content (дата звернення 08.10.2025 р.)

3. Педагогіка і психологія професійної освіти : результати досліджень і перспективи: Зб. наук. праць / За ред. І. Я. Зязюна та Н. Г. Ничкало. Київ, 2003. 680 с.

4. Чобітько М. Г. Особистісно орієнтоване професійне навчання: зміст і структура. *Педагогіка і психологія*. 2005. № 3. С.48-56.

5. Шадюк О. Підготовка майбутніх вихователів до співпраці з родинами вихованців. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології,* 2020, № 9 (103). DOI 10.24139/2312-5993/2020.09/260-269